

Handläggare

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum

2017-08-18

Ärendebeteckning

KS 2017/0514

Kommunfullmäktige

Motion från Max Troendlé (MP); Avskaffa tjänstemän - tillsätt tjänstepersoner

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att kommunledningskontorets yttrande från den 18 augusti 2017 ska utgöra svar på Max Troendlés (MP) motion om att avskaffa tjänstemän och tillsätta tjänstepersoner. Det innebär att i alla sammanhang där kommunen använder beteckningen tjänsteman i stället använda beteckningen tjänsteperson.

Motionen ska härmed anses vara besvarad.

Bakgrund

Max Troendlé (MP) föreslår i en motion att Kalmar kommun ersätter könsprefixen ”-man” och ”-kvinna” med det könsneutrala ”-person” i alla kommande sammanhang som kommunen använder dessa beteckningar. Max Troendlé skriver att språkets makt är stor. De ord vi använder kan styra människors förväntningar, uppfattningar och antingen rasera eller cementera patriarkala strukturer.

Yttrande

Enligt Sveriges kommuner och landsting (SKL) används ordet tjänsteperson mer och mer i landets kommuner. I samband med att Malmö stad införde beteckningen tjänsteperson begärde de in yttranden från polismyndigheten och åklagarkammaren som inte hade någon synpunkt på att ändra benämningar på deras tjänstemän än vad som regleras i brottsbalken och annan lagtext. Det finns inget juridiskt hinder för kommunen att ersätta begreppet tjänsteman med tjänsteperson i kommunens handlingar. Personalenheten inom Kalmar kommuns kommunledningskontor har inte några invändningar. Kalmar kommun använder sedan flera år könsneutrala yrkesbeteckningar t.ex. handläggare, administratör. Det påverkar exempelvis inte lönekartläggningar eller jämförelser mellan olika yrkeskategorier enligt personalenheten. Termen tjänsteperson används redan idag inom kommunen, men det finns inte någon statistik över hur vanlig användningen är.

Språkrådet rekommenderar könsneutrala tjänstebeteckningar. En och samma benämning på yrkestitlar och andra personbeteckningar bör användas om både kvinnor och män.¹ Ett antal ord med -man har ganska oproblematiskt ersatts med andra ord och former; riksdagsman har till exempel blivit riksdagsledamot. Tjänsteman tycks dock höra till de mer fasta och svårutmönstrade benämningarna, kanske för att det är en slags titel. Det finns i dag ingen officiell rekommendation för vad man kan använda i stället. Ibland kan man precisera sig eller fokusera på andra begrepp och använda handläggare, anställd och så vidare. Men för exakt det begrepp som tjänsteman står för finns inget motsvarande ord.

Sedan flera år tillbaka har språkvården dock gett tjänsteperson som ett möjligt alternativ, en ordform som ansluter till mönstret med talesman till talesperson. Tjänsteperson förekommer dessutom redan en del i språkbruket och används bland annat av organisationen Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) liksom av flera kommuner. I takt med ett ökat bruk kommer tjänsteperson troligen bli alltmer accepterat.²

Riksdagen beslutade år 2005 om en samlad svensk språkpolitik - ”Bästa språket”, ett av målen var att den offentliga svenskan ska vara vårdad, enkel och begriplig. I beslutet framgår vikten av att språkbruk som konserverar könsroller och osynliggör kvinnor i exempelvis myndighetstexter och i det språk som används på arbetsplatser och i skolor är viktiga att motverka. Ett jämställt språk innebär att det riktar sig till både kvinnor och män.

Kalmar kommun har undertecknat CEMR deklARATIONEN (Europeiska deklARATIONEN om jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå). Kommunen har förbundit sig att integrera jämställdhetsperspektivet i hela organisationen, på alla nivåer, både inom arbetsgivar- och verksamhetsperspektivet.

2013 antog kommunfullmäktige Kalmar kommuns jämställdhetsprogram 2014-2020. Programmet är ett led i arbetet för att främja jämställdhet för både invånare och medarbetare i Kalmar kommun. Inom kommunen pågår ett omfattande utvecklingsarbete med jämställdhetsintegrering som strategi. Jämställdhetsintegrering innebär att ett jämställdhetsperspektiv integreras i alla led av beslutsfattande, planering och utförande av en verksamhet.

I verksamhetsplan och budget 2017 framhålls att Kalmar ska ligga i nationell framkant inom jämställdhetsområdet, som plats, i sin verksamhet och i arbetsgivarrollen. Kalmar kommun ska som organisation vara en lokal förebild inom området och vara drivande i den lokala utvecklingen. Målet för 2017 är att kommunens verksamhet ska vara jämställdhetssäkrad.

I personalprogram för Kalmar kommun uttrycks våra ambitioner kring en jämställd organisation på bl.a. följande sätt;
Jämställdhet är en självklar princip inom Kalmar kommun. Vi vill komma ifrån den traditionella uppdelningen i kvinno- och mansyrken. Utifrån målet om en jämställdhetssäkrad verksamhet bör Kalmar kommun kunna förändra de språkliga begreppen, så att de överensstämmer med de politiska ambitionerna.

¹ Språkriktighetsboken, utarbetad av Svenska språknämnden, 2005

² <http://www.sprakochfolkminnen.se/sprak/sprakradgivning/aktuellt-sprakrad/granskade-rad/2016-02-19-tjansteman-eller-tjansteperson.html> (uppdaterad 2017-03-20)

Språket betyder mycket för att skapa och uppnå jämställdhet. Språket påverkar vårt sätt att se på omvärlden och kan verka för att förändra normer och värderingar.

Språket avspeglar historien. Förr i tiden var riksdagsmän, tjänstemän och brandmän alltid män, vilket avspeglar sig i beteckningarna. Argument för den könsneutrala personbeteckningen är att funktionen snarare än könet bör vara det viktigaste. Eftersom vi har ett könsneutralt yrkesliv – män och kvinnor har tillgång till alla yrken och kvinnor och män har samma villkor i arbetslivet, finns det ingen anledning att ha yrkesbeteckningar som ger information om innehavarens kön.³ Begreppet tjänsteman kan ersättas av tjänsteperson, men ibland även handläggare, administratör eller ett annat könsneutralt begrepp som beskriver personens befattning.

Det finns inte en enhetlig uppfattning om att begrepp som tjänsteman, vetenskapsman eller dylikt är knutet till kön. Ordbildningar med - man uppfattas som könsneutrala av vissa medan andra associerar dem med manspersoner. I en undersökning 2007 av Karin Milles, docent i svenska vid Södertörns högskola, tyckte över 40 procent av de tillfrågade att tjänsteman var direkt olämpligt att använda om kvinnor.⁴

Kommunledningskontorets bedömning

Förutsättningarna för att ersätta suffixet - ”person”, måste studeras noga. För att ändra beteckningen -”man” och -”kvinna” med det könsneutrala ”-person”, som motionen kräver, i alla kommande sammanhang, krävs en genomgång för att definiera vilka sammanhang som är aktuella. Bland begrepp som förekommer i den kommunala verksamheten och inkluderar ”man” finns exempelvis ombudsman, huvudman, lekman och god man.

Det är också viktigt, vid ett eventuellt byte, att kontrollera om det finns lagliga hinder för att genomföra förändringen. En nämndeman är inte anställd av Kalmar kommun utan arbetar inom tingsrätt, hovrätt, förvaltningsrätt och kammarrätt. Begreppet är lagstadgat och är inte något som Kalmar kommun råder över.

Med hänvisning till ovanstående förhållande föreslår kommunledningskontoret att kommunfullmäktige beslutar att enbart ersätta beteckningen tjänsteman med tjänsteperson i de sammanhang där kommunen använder dessa beteckningar.

Kommunledningskontoret föreslår vidare att tjänsteperson användas i allt nytt material och successivt ändras vid revidering av material samt att information sprids ut till nämnder och förvaltningar.

Katarina Johansson Storm
jämställdhetsutvecklare

Bilaga
Motion

³ Jämställt språk. En handbok i att skriva och tala jämställt, Karin Milles. 2008

⁴ Jämställt språk. En handbok i att skriva och tala jämställt, Karin Milles. 2008

Avskaffa tjänstemän - tillsätt tjänstepersoner

Språkets makt är stor. Vilka ord vi använder kan styra människors förväntningar, uppfattningar och antingen rasera eller cementera patriarkala strukturer.

I Kalmar kommuns jämställdhetsprogram står att "Jämställdhet mellan könen är en självklar princip inom Kalmar kommun. Vi vill komma ifrån den traditionella uppdelningen i kvinno- och mansyrken."

En väldigt tydlig kvarleva av uppdelningen mellan kvinno- och mansyrken är yrken som direkt tillskrivs ett kön, såsom brandman, riksdagsman, tjänsteman och nämndeman vilket också är missvisande och språkligt felaktigt. Somliga betraktar ordbildningar med "-man" som könsneutrala, men i en undersökning från 2007 uppgav över 40% att ordet "tjänsteman" var direkt olämpligt att använda om kvinnor, vilket är problematiskt om vi ska leva i ett jämställt samhälle.

Bland annat Malmö kommun har redan börjat med könsneutrala suffix, och benämningen tjänsteperson används av SKL. Till P4 Halland sade P4 språkvetaren Gabriella Sandström "Vår rekommendation är att man ska använda könsneutrala yrkesbeteckningar och titlar. Det gäller även olika funktioner som till exempel *talesman* där man mycket väl kan använda *talesperson* istället"

Därför föreslår jag:

Att Kalmar kommun ersätter könsprefixen "-man" och "-kvinna" med det könsneutrala "-person" i alla kommande sammanhang som kommunen använder dessa beteckningar.

Max Troendlé (MP)

KALMAR KOMMUN Kommunledningskontoret Kansliet	
2017 -04- 25	
Diarienummer	Diarietplanbeteckn

miljöpartiet de gröna

